

INTERNATIONAL JOURNAL OF FIELD EDUCATION

Problems Experienced By Primary Teachers During Pandemia*

Sümeyye SERTKAYA DİNLER¹

Kırıkkale University, Faculty of Education
<https://orcid.org/0000-0002-5547-4815>

Prof. Dr. Hakan DÜNDAR²

Kırıkkale University, Faculty of Education, Department Of Basic Education
<https://orcid.org/0000-0003-4641-3612>

ABSTRACT

The purpose of this research is to reveal the problems experienced by classroom teachers during the pandemic period. For this purpose, 40 classroom teachers were interviewed. Twenty of the teachers participating in this research work in public institutions and 20 of them work in private schools. The interviews were held online due to the negative conditions of the pandemic process. The phenomenology design, which is one of the qualitative research methods, was used in the study. The interview form developed by the researchers was used to collect these data. The data obtained as a result of the interviews with the teachers were transformed into findings using the content analysis method. After the content analysis, 4 themes were determined, and a total of 39 codes were revealed in these themes. Participants stated that they provided professional development thanks to the distance education model used during the Covid-19 pandemic process. In addition, they have learned to use many materials such as computers, computer programs, internet and computer software that they use for lectures at a good level. Teachers stated that the problems such as materials, technological tools, and online processes in distance education negatively affect the attention and motivation of the students, thus reducing the interest and participation in the lesson.

Key Words: Pandemic, Covid-19, Distance Education, Teacher, Student

ARTICLE INFO

Received: 03.12.2021
Published online:
31.12.2021

* This study was produced from the first author's master dissertation under the supervision of the second author.

¹Corresponding author:
Master student
sumeyye_92@live.de

² Corresponding author:
Prof.Dr.
hdundar06@gmail.com

Pandemi Döneminde Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadığı Problemler*

Sümeyye SERTKAYA DİNLER¹

Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
<https://orcid.org/0000-0002-5547-4815>

Prof. Dr. Hakan DÜNDAR²

Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü
<https://orcid.org/0000-0003-4641-3612>

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, pandemi döneminde sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları problemleri ortaya koymaktır. Bu amaçla 40 sınıf öğretmeni ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmaya katılan öğretmenlerin 20 si devlet kurumunda 20 si de özel okulda görev almaktadır. Görüşmeler, pandemi sürecinin olumsuz koşullarından dolayı online ortamda gerçekleştirilmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Bu verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından geliştirilen görüşme formu kullanılmıştır. Öğretmenler ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak bulgulara dönüştürülmüştür. İçerik analizi sonrasında 4 tema belirlenmiş, bu temalarda toplam 39 kod ortaya çıkarılmıştır. Katılımcılar, Covid-19 pandemi sürecinde kullanılan uzaktan eğitim modeli sayesinde mesleki gelişim sağladıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca ders anlatımı için kullandıkları bilgisayar, bilgisayar programı, bilgisayar yazılımı ve internet gibi birçok materyali iyi bir seviyede kullanmayı öğrenmişlerdir. Öğretmenler uzaktan eğitimde yaşadıkları materyal, teknolojik alet, online süreç konusunda yaşadığı problemlerin öğrencilerin dikkat ve motivasyonu üzerinde olumsuz yönde etki ettiği ve derse olan ilgi ve katılımı azalttığını ifade etmişlerdir.

MAKALE BİLGİSİ

Alınma

Tarihi:03.12.2021

Çevrimiçi yayınlanma

tarihi: 31.12.2021

Anahtar Kelimeler: Pandemi,Covid-19, Uzaktan Eğitim, Öğretmen, Öğrenci

* Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazarın danışmanlığındaki yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹Sorumlu yazar iletişim bilgileri:

Yüksek Lisans Öğrencisi
sumeyye_92@live.de

² Sorumlu yazar iletişim bilgileri:

Prof.Dr.
hdundar06@gmail.com

Giriş

Tüm insanlık tarih boyunca birçok sağlık problemi ile karşılaşmıştır. Tüm Dünyada ve Türkiye’de birçok salgın hastalık vakası yaşanmıştır. İnsanlık, tarih boyunca Sars, Kuş gribi, Domuz gribi (H1N1), Ebola ve Zika gibi çeşitli bulaşıcı Hastalıklarla mücadele etmek zorunda kalmıştır. (History, 2020). Öyle ki bu salgın hastalıklar eğitim başta olmak üzere Ülkelerin sosyo-ekonomik ve kültürel durumunu doğrudan etkilemiştir (UNESCO, 2020). Son zamanlarda toplumsal hayatı olumsuz yönde etkileyen Covid-19 olarak isimlendirilen bu hastalık Aralık 2019 tarihinde Çin’in Vuhan kentinde görülmeye başlayıp kısa süre içerisinde tüm dünyayı etkisi altına almıştır (Johns Hopkins University, 2020). Pandemi, 1 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü tarafından kıtalar ve ülkeler arasında salgın hastalık olarak tanımlanmıştır (Til, 2020). Tüm dünyada etkisini gösteren Covid-19 bireylerin solunum yolunu etkileyen hastalıklara yol açmaktadır (İnal, 2016). Covid-19 virüsü bireylerin solunum yolunu etkiledikten sonra diğer organlarına da zarar verip yaşamlarını sonlandırabilen salgın hastalıktır. Bu tür salgın hastalıklar bir ülkede başlayıp tüm dünyaya yayılarak bütün insanlığın yaşamını tehdit etmektedir. Pandemi sürecinde alınan önlemlere insanların hassasiyet göstererek uyması gerekmektedir. Tüm dünya birçok kez salgın hastalıkla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Covid-19 virüsünden alınan tedbirler sayesinde yayılmasının önüne geçilip insanlığın bu salgın karşısında en az kayıp ile başarı göstereceğine inanılmaktadır.

Bu zamana kadar yaşanan bütün pandemi süreçleri dönüşü olmayan etkiler yaratmıştır. Tüm insanlığı etkileyen bu süreç pandemi bitiminde farklı dünya düzeni oluşturmuştur. Günümüzde teknoloji, internet ve sosyal medya hayatımızın bir parçası haline gelmiştir. Salgın döneminde de insanların teknoloji, internet ve sosyal medya hesaplarına olan ilgisini daha da yoğunlaştırmıştır. İnsanların iş hayatını evden online olarak devam ettirmesi, öğrencilerin eğitimlerini uzaktan online olarak devam ettirmesi, öğretmenlerin uzaktan online olarak ders anlatması gibi hayatımızın birçok alanında yaşanan olumsuz değişiklikler yeni Dünya düzenin bir parçası haline gelmiştir (Kırık & Özçolak, 2020). Salgın süreci ekonomik, sosyal, psikolojik vb. gibi birçok alanı olumsuz yönde etkilemiştir. Covid-19 pandemi sürecinden her alanda olduğu gibi eğitim camiası da olumsuz etkilenmiş ve insanlar arasında endişeye sebep olmuştur. Covid-19 virüsü birçok kıta ve ülkede okulların kapatılmasından dolayı 1,6 milyar öğrencinin eğitim anlamında olumsuz etkilendiğini rapor etmiştir (UNİCEF, 2020). Covid-19 karşısında birçok ülkede yaşanan eğitim alanında alt yapı eksikliği ülkemizde de görülmüştür. Ülkemizde her ne kadar uzaktan eğitim uygulayan kurumsal okullar olsa da salgının geniş kitleyi etkilemesinden dolayı birçok alan olumsuz ve hazırlıksız yakalanmıştır.

Yıldız & Vural’a (2020) göre, Türk eğitim sisteminde Covid-19 salgın süreci eğitim ve öğretim açısından öğrenciler üzerinde olumsuz izler bırakmıştır. Yaşanan problemlerden bazılarını alt başlıklar halinde sıralayabiliriz.

1. Teknolojik alet bakımından (bilgisayar, dizüstü bilgisayar, televizyon) eksik olan öğrenciler uzaktan eğitimden verimli bir şekilde yararlanamamıştır.
2. Ailesi çalışmak zorunda olan öğrencilerin, Milli Eğitim Bakanlığının yayınlamış olduğu EBA TV derslerini takip etmesi bir hayli güçleşmiştir.
3. EBA TV olarak verilen uygulamalı derslerde konuyu daha iyi anlamak için önerilen ek materyallere bazı öğrenciler ulaşamamıştır.

4.Evde eğitim kontrolünü sağlamakta olan ebeveynler arasında yaşanan eğitim seviye farklılığı, öğrenciler arasında fırsat eşitliğini ortaya çıkartmıştır.

5.Kronik rahatsızlığı olup evde eğitim gören öğrencilerin pandemi süreci boyunca eğitimlerinde aksamalara neden olmuştur.

6.Özel okullarda uzaktan eğitim programları alınarak online eğitime hızlı bir şekilde geçilmiştir. Devlet okullarında ise online eğitime geçilme süreci biraz zaman almıştır.

Eğitim sisteminde yaşanan değişiklikler okul yöneticilerini alışık oldukları yönetim anlayışından uzaklaştırıp yeni eğitim sisteminin oluşturduğu şartlara uygun yönetim anlayışına yönlendirmektedir (Aras, 2013). Yurtbakan & Akyıldız (2020), salgın sürecinde her öğretmenin kendi öğrencisi ile iletişim halinde olup onları hazırladıkları eğitim programlarına göre düzenli olarak takip etmelerini önermişlerdir. Okul yöneticilerine ise eğitim programı içinde sesli, görüntülü, video veya TV olarak uzaktan eğitim sistemini hazırlamalarını önermişlerdir. Covid-19 salgını alınan önlemler sayesinde hayatımızdan uzaklaşacaktır. Bu tür salgınlarda önemli olan insanların yaşamlarını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmeleridir. Bu süreçte öğrencilerin yaşadığı endişe, korku, tedirginlik seviyelerinin zaman içerisinde alacakları eğitim ve öğretim tamamen askıya alınmamalıdır (Sarı, 2020). Başta öğretmenler olmak üzere öğrenci ve veli hem alt yapı yönünden hem uzaktan eğitim sürecinde birçok devlette olduğu gibi ülkemizde hazırlıksız yakalanmıştır. Bu tarz problemlerin çözülmesi yapılan yatırımlar sonucunda ortadan kalkacaktır (UNESCO, 2020). Yüz yüze eğitim öğrenciler ve öğretmenler açısından önemlidir. Fakat zorunlu hallerde uzaktan eğitimin olması hiçbir eğitim olmamasından daha avantajlıdır. Bazı problemler yaşanmıştır bu pandemi sürecin de bunlardan en önemlisi uzaktan eğitim sürecinde sadece öğrenciler okuldan ve öğretmenden uzak olarak ders değil teknolojik anlamda da birçok problem yaşamıştır. Özellikle derslerin yürütülebilmesi için öğretmenlerin yaşadığı teknolojik alt yapının zayıflığı, uzaktan eğitime alışık olunmaması gibi durumların araştırılıp ve yaşanan problemlere yönelik tedbirlerin alınması önemlidir (Bakioğlu & Çevik, 2020).

Bu çalışmada dünya ve ülkemizde pandemi (salgın veya bulaşıcı hastalık) için etkilenen faktörler arasından eğitim sisteminde yaşanan problemleri ortaya çıkarmak hedeflenmiştir. Yapılan bu çalışma ile eğitim sisteminde öğrenci ve öğretmenlerin yaşadığı problemler, özel okul ve devlet okulları için alınan önlemler ile eğitim sisteminde ortaya çıkan durum analiz edilmeye çalışılmıştır.

Amaç

Bu araştırmanın genel amacı: Sınıf Öğretmenlerinin pandemi sürecinde yaşadıkları problemlerin ortaya çıkarılmasıdır. Bu kapsamda aşağıda yer alan sorulara cevap aranmıştır:

Sınıf Öğretmenleri pandemi süresince;

- a. Eğitim-öğretim süreçlerinde ne gibi problemler yaşamıştır?
- b. Öğrencilerle ilgili yaşadıkları problemler nelerdir?
- c. Velilerle yaşadıkları problemler nelerdir?
- d. Yönetim süreçlerinde yaşadıkları problemler nelerdir?
- e. Pandemi sürecinde özel okul ve devlet okulunda görev yapan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları problemler arasında bir farklılık var mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma betimsel bir durum çalışmasıdır. İlkokul sınıf öğretmenlerinin pandemi sürecinde yaşadıkları problemlerin incelendiği bu çalışmada aynı zamanda nitel yöntemin olgubilim deseni kullanılmıştır. Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin pandemi sürecinde yaşadıkları problemleri açık bir şekilde dile getirmelerine imkân sağladığı için nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Bu çalışmada nitel araştırma türünden olan fenomenolojik desen kullanılmıştır. Fenomenolojik desende bireyler kendi bakış açılarına göre algı ve deneyimlerini ön plana çıkarmaktadırlar (Ersoy, 2016). Olgubilim tecrübe ve deneyimlerin üzerinde çalışan bir yöntemdir (Baltacı, 2019). Bu yöntemin amacı katılımcıların konuyla ilgili tecrübelerini sentezleyerek durum hakkında genel bir sonuca varmaktır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu desenin tercih edilmesinin sebebi, pandemi döneminde sınıf öğretmenlerinin yaşadığı problemleri belirlemektir.

Çalışma Grubu

Araştırma 2020-2021 eğitim öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi ile belirlenmiştir. Çalışma grubunu Ankara, Aksaray, Çorum, Kırıkkale ve Kayseri ilinde görev yapan 40 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 1.' de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Çalışma Grubu		f
Cinsiyet	Kadın	25
	Erkek	15
Medeni Durum	Evli	20
	Bekâr	20
Yaş	20-25 Yıl	7
	26-30 Yıl	17
	31-35 Yıl	4
	36-40 Yıl	8
	41-45 Yıl	2
	46-50 Yıl	1
	51 yıl ve Üzeri	1
Eğitim Durumu	Ön Lisans	1
	Lisans	31
	Yüksek Lisans	8
	Doktora	-
Hizmet Süresi	0-5 Yıl	25
	6-10 Yıl	2
	11-15 Yıl	8
	16-20 Yıl	3
	21-25 Yıl	-
	26 yıl ve Üzeri	2
Kariyer Basamağı	Öğretmen	39
	Uzman Öğretmen	1

Görev Yaptığı Okul	Devlet	20
	Özel	20
Öğretmenlik Yaptığı Sınıf	1. Sınıf	19
	2. Sınıf	4
	3. Sınıf	12
	4. Sınıf	5

Araştırmaya 25’i kadın 15’i erkek olmak üzere toplam 40 sınıf öğretmeni katılmıştır. Araştırmada 1. sınıfları okutan öğretmenler 19, 2. sınıfları 4, 3. sınıfları 12 son olarak 4. sınıfları okutan öğretmenlerin sayısı ise 5’ tir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunu ise 0-5 yıl arasındaki mesleki kıdeme sahip öğretmenlerden oluşmaktadır. Katılımcıların 17 si 26-30 yaşlarındadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formunda öğretmenlere yöneltilen sorular 17 madde halinde oluşturulmuştur. Hazırlanan bu görüşme soruları sınıf öğretmenliği alanında üç öğretim üyesiyle tartışılmıştır. Daha sonra değerlendirilmiş ve taslak görüşme formu oluşturulmuştur. Son olarak soru adedi 12 ye düşürülmüştür. Araştırma kapsamında öğretmenlerle yapılan görüşmelerin süresi, 20 ile 30 dakika arasında değişmiştir. Görüşmelerde her bir öğretmene bir kod numarası verilmiş ve öğretmenlerin ifadeleri analiz edilmek üzere, görüşmeler kayıt altına alınmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ulaşmak temel amaçtır (Yıldırım & Şimşek, 2005). Bu amaçla toplanan verilerden ortak kavramlar kodlanarak temalar ve bu temalar içerisinde bulunabilecek alt temalar oluşturulmaya çalışılmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından farklı kodlanmış ve temalar ortaya çıkarılmıştır. Kodlar birkaç kez kontrol edildikten sonra temalar ortaya çıkarılmıştır. Son olarak tema ve kodlamalara bağlı tablolar oluşturulmuştur.

Bulgular

Bu bölümde, sınıf öğretmenlerinin pandemi döneminde yaşadıkları problemlere ilişkin olarak yapılan görüşmelerde elde edilen bulgular sunulmuştur. Görüşme sonucu elde edilen veriler üzerinde yapılan içerik analizinin kodlama ve temalaştırma süreci sonunda araştırmacılar tarafından dört tema belirlenmiştir. Bu temalar ve temalara ilişkin alt temalar Tablo 2.’ de verilmiştir.

Tablo 2. Bulgular doğrultusunda oluşturulan temalar

TEMALAR	ALT TEMALAR
----------------	--------------------

EĞİTİM ÖĞRETİM SÜRECİNDE YAŞANAN PROBLEMLER	<ul style="list-style-type: none">• Pandemi Döneminde Erişim Kanalları• Pandemi Döneminde MEB'in Rolü• Pandemi Döneminde Teknoloji Kullanımı• Pandemide Veli Olmak
ÖĞRETMENLERİN YAŞADIĞI PROBLEMLER	<ul style="list-style-type: none">• Pandemide Öğretmen Olmak
ÖĞRENCİLERİN YAŞADIĞI PROBLEMLER	<ul style="list-style-type: none">• Pandemide Öğrenci Olmak
NELER YAPILABİLİR	<ul style="list-style-type: none">• Öğrenme Kayıplarını Önleme• Okul Yönetici Tarafından İletişim Ve Motivasyon

Tablo 2’de araştırmaya katılan öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonunda içerik analiziyle ulaşılan temalar ve bu temaların alt boyutları (alt temaları) yer almaktadır. Öğretmen görüşlerine dayalı olarak elde edilen bulgular değerlendirildiğinde 4 tema ve bu temalara ilişkin 8 alt tema belirlenmiştir. Aşağıda görüşme sonuçları her bir tema ile ilgili olarak öğretmenlerinde görüşlerine doğrudan atıflar yapılarak yorumlanmaya çalışılmıştır.

Tablo 3. Eğitim Öğretimde Yaşanan Problemler

TEMA	ALT BOYUTLAR	F	
EĞİTİM ÖĞRETİM SÜRECİNDE YAŞANAN PROBLEMLER	Whatsapp	57	
	Telefon	35	
	Zoom	22	
	EBA	7	
	Pandemi	Sosyal Medya	3
	Döneminde	Yüz yüze	3
	Erişim	Telegram	2
	Kanalları	Youtube	1
		Okulistik	1
		Küresel Online Site	1
		Video Paylaşımı	1

Pandemi Döneminde MEB'in Rolü	İyi Kriz Yönetimi	6
	Teknoloji EBA İmkânı	5
	İnternet Desteği	5
	Hazırlıksız	5
	Kitap Desteği	3
	Tablet Dağıtımı	2
	İyi Planlık	1
	Destek Hizmet İmkânı	1
	İnternet Problemi	1
	Donanımsızlık	1
Pandemi Döneminde Teknoloji Kullanımı	Bütçe Yetersizliği	1
	Uzun Tatil Verilmesi	1
	Teknoloji Alt Yapı Problemi	1
	Erişim ve Bağlantı Problemi	15
	Yeni Teknolojik Beceri Kazanma	8
Pandemi de Veli Olmak	Yetersiz Donanım	2
	Planlık	1
	Öğrenciyi Destekleme	1
	Veli Destek Sağlamama	2
Öğrenciye Müdahale	1	
Kaygı	1	
Çocukları ile daha fazla vakit geçirme	1	

Sınıf öğretmenlerinin yaşadığı problemler ile ilgili olarak görüşme yapılan öğretmenlerden elde edilen verilere dayalı olarak en fazla alt tema ve kodların oluşturulduğu tema “Eğitim Öğretimde Yaşanan Problemler” adı altında toplanmıştır. Bu temada genel olarak öğretmenler erişim bağlantı problemi yaşandığını, MEB’in hazırlıksız yakalandığını ve velilerin öğrencilere yeterince destek sağlamadığını belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin yaşadığı problemler ile ilgili olarak görüşme yapılan öğretmenler pandemi döneminde MEB’in bu süreçte nasıl bir rol aldığı konusunda görüşlerini bildirmişlerdir. Tablo 3’de de görüldüğü üzere öğretmenlerin çoğu MEB’in olumlu yanlarından bahsetmişlerdir. Bu konuyla ilgili olarak öğretmen görüşleri “*MEB bu zorlu süreçte eğitim döneminin en az aksamaması konusunda iyi bir kriz yönetimi gerçekleştirdiğini düşünüyorum*” (Ö3). “*Her zaman ve her koşulda MEB her konuda yetismeye çalıştı. Gerek tablet dağıtımı gerekse EBA TV sayesinde yaşanan zorlu süreç bir nebze de olsa düşürülmeye çalışıldı*” (Ö6). “*Pandeminin seviyesine göre önlemler zaman zaman hafifletildi ya da arttırıldı. Ve her konuda destek hizmetler verildi*” (Ö33). “*Okulun yönetimi ve öğretmeni olsun herkes derslerin aksamaması için çocukların eğitim hayatından uzak kalmaması için emek sarf ettiğini düşünüyorum. Bu konuda her daim başta MEB olmak üzere her desteği verdiğini düşünmekteyim*” (Ö23). “*MEB in uzaktan eğitim uygulamasını iyi yönettiği iyi düzenlediğini düşünüyorum. EBA uygulaması da verimliydi. İnterneti olmayan öğrenciye internet desteği sunulmasının çok büyük katkı olduğunu düşünüyorum*”(Ö13). “*MEB in eğitim öğretim süreçleri boyunca pandemi dönemi içerisinde gerek EBA TV, gerek EBA bilişim ağı üzerinden öğrenciler ile bağın kopmadan ilerlemesi için destekte bulunulması, öğrencilerin eksiklik düzeylerini minimuma indirmede fayda sağlamıştır*” (Ö35). “*MEB tablet ve internet katkısı vererek ulaşamayan öğrencilere bu sürecin içerisinde tutmaya çalıştı. Öğretmen ve öğrenciler için elinden geldiği kadar her koşulda destek olduğunu söyleyebilirim*” (Ö36). “*İnternet desteğinin çok iyi olduğunu ve bunun avantajları çok fazla oldu. İmkânı olmayan çocuklar bu*

sayede eğitimlerinden uzak kalmamış oldu” (Ö39). “Bu sıkıntılı süreçte MEB in dağıtmış olduğu kitapların çok faydasını gördük” (Ö40). “Pandemi döneminde dağıtılan ücretsiz dördüncü sınıf test kitapları çok başarılıydı. Vakaların artış hızına göre okulların açılıp kapatılma durumları isabetliydi” (Ö25). Görüşme yapılan öğretmenlerin çoğu MEB in olumsuz yönü olarak “hazırlıksız” alt temasında görüş belirtmişlerdir. Bu konuyla ilgili olarak “Başarılı zamanlarda okul açıp kapatıldığı kanısındayım. Yalnız bu ani kapanmadan dolayı EBA TV’nin alt yapısının yeterli olduğunu düşünmüyorum. EBA ele alınarak düzenleme yapılması gerektiğinin kanısındayım” (Ö11). “Uzaktan eğitim için yeterli teknolojiye ve kullanımına hem öğrenciler hem veliler hem de öğretmenler olarak yeterli seviyede bilgi sahibi değildik. Bizler gibi MEB in de çok yeterli olduğunu düşünmüyorum” (Ö36). “Pandemi sürecinin oluşturduğu sorunlardan kaynaklı olarak okullar tatil edildi ve olması gerekenin bu olduğuna inanıyorum. MEB gerekli tedbirleri aldı. Bu kısımda eğitim sistemimizin online eğitime alışkan olmaması herkesi tecrübesiz olması zorlaştırdı. MEB tarafından sağlanan desteklerde ben sadece EBA sistemini görebiliyorum. O sistemde yoğunluktan dolayı kullanılmadı. Her öğretmen maalesef kendi sistemini bir şekilde oluşturmak zorunda kaldı” (Ö37).

Tablo 3’ de de görüldüğü gibi yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerimiz “Pandemi döneminde veli olmak” alt teması hakkında az görüş belirtmişlerdir. Bu zorlu süreçte öğretmenlerimiz veli desteğinin ne kadar önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu konu ile ilgili öğretmen görüşlerine yer verilecek olduğunda; “Uzaktan eğitimde öğrencilerin kontrolünü sağlamak biz öğretmenlerin en büyük problemiydi. Ekran başından ders anlatmak onlara ulaşmaya çalışmak dikkatlerini toplamaya çalışmak çok zor olmuştur. Bu konuda anne ve babaların desteği bizler için çok önemli” (Ö13). Uzaktan eğitim sürecinde işimizi zorlaştıran velilerimizdir. Bu süreçte özellikle 1. ve 2. sınıfa giden çocuklar teknolojiyi kullanmakta ve dikkatlerini toplamakta zorluk çektiler. Velilerimizin bir kısmı bu aşamada bizlere yardımcı olurken büyük çoğunluğu maalesef yardımcı olmamıştır (Ö29) şeklinde görüşlerini ifade etmişleridir.

Sınıf öğretmenlerinin yaşadığı problemler arasında yer alan “Pandemi Döneminde Teknoloji kullanımı” alt temasında görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğu erişim ve bağlantı problemi hakkında görüş bildirmişlerdir. Olumlu yönde ise kendilerini teknolojik açıdan geliştirdiklerini vurgulamışlardır. Bu konuyla ilgili olarak öğretmen görüşleri “Okullar ara açıldığında canlı derse giremeyen öğrencilerin akademik durumu zorladı” (Ö25). “Öğrencilerin internet bağlantılardaki sorun hiç bitmiyordu. Her gün mutlaka derse bağlantı probleminden ötürü katılamayanlar oluyordu. Sadece öğrencilerin değil bu problem biz öğretmenler içinde geçerlidir. Bizlerde bağlantı problemi yaşıyorduk” (Ö39). “Uzaktan eğitim sürecinde bizler öğrencilerimize ulaşmakta zorlanıyorduk. Genellikle internet problemini öğrencilerimiz öne sürüyordu” (Ö13). “Öğrencilerle bağlantı kurmada yaşanan zorluklar internet elektrik çekiminde yaşanan aksaklıklardan dolayı zorlandık” (Ö6). “Uzaktan eğitimde sistemsel sorunlardan dolayı derse geç kalmalar ve ses problemleri bizi oldukça zorladı. Bu problemler dersin aksamasına neden olmuştur” (Ö14). “Teknolojiyi daha iyi kullanmayı öğrenmek kariyerime katkı sağladı” (Ö3). “Teknolojinin hayatımızdaki yeri ve önemi iyice anlaşılmıştır. Teknolojinin yaygınlaştırması için gerekli müdahalenin yapılması için çaba sarf edilmiştir” (Ö2). “Uzaktan eğitim sürecinde bol bol bilgisayar ve teknolojiyle karşı karşıya kaldığım için bilgisayarda birçok bilgi öğrendim. Rahatlıkla artık bilgisayar üzerinden çeşitli eğitimler ve toplantılar yapabilir duruma geldim. Ayrıca bu dönemde çeşitli anlatım yöntem teknikleri öğrendim. Yine buda benim meslek hayatıma yansıyan bir bilgi ve beceri oldu” (Ö5). “Uzaktan eğitim sistemini tecrübe etmiş olduk. EBA sistemini ve bazı elektronik ders anlatım sistemlerini daha etkin kullanmış olduk. Dijital kitap okuma, kaynak

tarama, soru çözümü yapma vb. tecrübelerimiz oluştu. Gelecek zamanlarda online çalışmak, uzaktan eğitim veya evden çalışmak konusunda veliler, öğretmenler yani hepimiz tecrübeler kazandık” (Ö37).

Tablo 3’de de görüldüğü gibi Erişim Kanallarının en çok kullanılan araç whatsapp olmuştur. İkinci sırada Telefon ve üçüncü sırada zoom yer almaktadır. Görüşmeye katılan sınıf öğretmenleri bu alt tema hakkında görüşler belirtmişlerdir. Bu konularla ilişkili olarak öğretmen görüşlerinden bazıları “Android uygulamalar üzerinden iletişim sağlandı. Ödevlendirme çoğu zaman whatsapp üzerinden iletildi. Derse katılmayan öğrenciler için telefon ile aramalar yapılarak derse katılımlarını sağlamaya çalıştık. Velileri evde olmayan çocuklara maalesef ki ulaşamadık” (Ö37). “ Bu süreçte öğrencilerimle gerek whatsapp üzerinden oluşturduğumuz gruplarla iletişime geçtik. Velilerim ile hem whatsapp gruplarından hem de öğrencilerimin bireysel durumunu öğrenmek amacıyla telefon görüşmeleri yaptım” (Ö1). “Pandemi döneminde öğrenci ve velilerimle bir whatsapp grubu kurdum. Buradan velilerime yapmaları gerekenleri ya da derste yaptıklarımızı gönderim. Haftalık olarak velilerimle birebir görüşmeler yaptım” (Ö8). “Bu dönemde çocukların durumunu, velilerden isteklerimi veli toplantısını tercih etmeyerek, bunun yerine zoom üzerinden yaptığım görüşmeler ile sağladım. Öğrencilerin durumu hakkındaki bilgilendirmelerimi ve velilerimizle iş birliği iletişimi ayrıca telefon grupları üzerinden sağladım” (Ö5). “Velilerimle oluşturduğumuz whatsapp grubu sayesinde iletişimimiz kopmadı. Derse katılmayan öğrencilerimin velilerini aradım” (Ö11). “EBA ve zoom ağının dışında whatsapp aracılığıyla daha kolay iletişim kurabiliyorduk” (Ö36). “Çevrimiçi iletişim uygulamaları (whatsapp) üzerinden daima iletişim kurabildik. Öğrencilerim, beni ihtiyaç duydukları zamanlarda telefon ile arayabildiler” (Ö22) şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Tablo 4. Öğretmenlerin yaşadığı problemler

TEMA	ALT BOYUTLAR	OLUMSUZ	f	OLUMLU	f	
ÖĞRETMEN- LERİN YAŞADIĞI PROBLEM- LER	Pandemi de Öğretmen Olmak	Sanal dersin zorluğu	7	Teknoloji beceri artışı	12	
		İletişim aksaklığı	7	Yeni öğretim teknikleri öğrenimi	8	
		Hazırlıksız	5			
		Takip zorluğu	4			
		Öğrenci motivasyonu	3	Sanal sınıf yönetimi öğrenimi	4	
				Yüz yüze eğitimin önemini fark etme	3	
		Sınıf hâkimiyeti	3			
		Donanımsızlık	2			
		Sınıf sayısı azlığı	1	Zaman Yönetimi	2	
				Çoklu bakış açısı	2	
				Zorluklarla başa çıkma	1	
				Öğretim teknikleri eksikliği	1	
					Sabır öğrenimi	1
					Öğretmen ve zümre iş birliği	1
					Eğitim öğretimin devam etmesi	1
		Plansızlık	1			
		Uyum sağlamama	1	Yenilikçi ve bilinçli Problem çözme yeteneği	1	
		Verimsizlik	1			
		Veli kontrol zorluğu	1			
		Süre kısıtlılığı	1			

Sınıf öğretmenlerinin yaşadığı problemler ile ilgili olarak görüşme yapılan öğretmenlerden elde edilen veriler “Öğretmenlerin yaşadığı problemler” tema adı altında toplanmıştır. Bu temada genel olarak öğretmenler sanal dersin zorluğundan, iletişim problemlerinden, hazırlıksız yakalandıklarından ve öğrencinin takip zorluğundan bahsetmişlerdir. Pandemi döneminde sınıf öğretmenlerinin yaşadığı problemler ile ilgili olarak görüşme yapılan öğretmenler, teknoloji beceri artışı ve yeni öğretim teknikleri öğrenimi alt temalarını büyük bir çoğunluğu olumlu şekilde görüşlerini ifade etmişlerdir. Bu konu ile öğretmen görüşlerine yer verilecek olduğunda; *“Öncelikle online eğitimin hangi kademelerde nasıl daha kullanışlı olacağını öğrenmiş oldum. Olası bir problemde birçok dijital sürecinde içinde daha rahat bulunabileceğim ve bunun çok yönlü yapısının nasıl kullanabileceğim yönünde katkı sağladı”* (Ö1). *“Bilgisayar kullanımı ve öğrencilere her an ulaşıp eksiklerimizi kapatabilmek adına planlar yapabiliyoruz. Katılım sağlayabildiğimiz sürece bilgisayar ve program kullanımıyla daha bilgi sahibiyiz ve bunu öğrencilerimize katkı sağlayabiliyoruz”* (Ö36). *“Pandemi sürecinde küresel online, zoom gibi uzaktan eğitim programlarını kullanmayı öğrendim”* (Ö8). *“Uzaktan eğitim açısından teknolojiyle daha yakından ilgilenmek, araştırmak olumlu katkı sağladı. Yüz yüze eğitim modelinde ders içerisinde kullandığımız materyaller arasında teknoloji ön planda değildi uzaktan eğitim modeli ile teknolojiyi 1. Sırada kullanma ihtiyacı duyduk”* (Ö13). *“Öğretmenlerin bilgisayar, tablet, internet kullanımı, uzaktan eğitim programları gibi materyalleri daha fazla kullanması teknolojik anlamda gelişmesini sağladı”* (Ö11) şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Tablo 4’ de görüldüğü gibi yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun yeni öğrenim tekniklerini öğrendiklerini kendilerini olum yönde etkilediğini düşündükleri görülmektedir. Bu konularla ilişkili olarak öğretmen görüşlerinden bazıları; *“Süreçte gerekli olan becerilere pandemi öncesinde de hâkimdim ancak bu süreçle beraber daha farklı ve çeşitlilikteki uygulamaları derslere katma fikrinin öğrencilerde derse ilgiyi ve motivasyonu artırdığını gözlemlene fırsatı buldum. Özellikle ödevlendirmeyi bilişim teknolojileri alanında çeşitlendirmeye çalışıyorum”* (Ö22). *“Öğrencilerin dikkatlerini çekmek için kendi kendime hikâyeler oluşturdum ve bunlar normal eğitimde kullandığım yöntemlerden farklı oldu. Sınıf yönetimi konusunda da online bir sınıfta sınıfı daha rahat nasıl kontrol edebileceğimi keşfetmiş oldum. Öğrencilerimizin yaşları küçük olduğu için onlara normal şartlarda bir şey anlatırken tahtaya kaldırıp gösterip yaptırmadan, drama dan ve buna benzer öğretim yöntemlerinden yararlanıyorum”* (Ö8). *“Uzaktan eğitim sürecinde bol bol bilgisayar ve teknoloji ile karşı karşıya kaldığım için bilgisayarda birçok yeni teknikler öğrendim. Rahatlıkla artık bilgisayar üzerinden çeşitli eğitimler ve toplantılar yapabilir duruma geldim. Bu dönemde çeşitli anlatım yöntem tekniklerini öğrendim. Yine buda benim meslek hayatıma yansıyan olumlu bilgi ve beceri oldu”* (Ö5). *“Uzaktan eğitimin pandemi sebebi ile hayatımıza girmesi beni birçok konuda olumlu etkiledi örneğin; çeşitli yaratıcı oyunlar ve etkinlikler konusunda katkı sağladı”* (Ö28). *“Bu dönem boyunca edinilen bilgi ve beceriler öğretmenleri teknolojiyi eğitsel anlamda daha verimli kullanmaya bir adım daha*

yaklaştırdı. Uzaktan yapılan eğitim im öğretim için tasarlanabilecek materyalleri geliştirmede biz öğretmenlerin hayal gücünü daha da geliştirdi diyebiliriz” (Ö35).

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğu sanal dersin zorluğu hakkında görüş bildirmişlerdir. Bu konu ile ilgili olarak öğretmen görüşlerinin bazıları; *“Bu süreç boyunca eğitim öğretim için gerekli olan düzenek, araç gereçler, materyaller her ne kadar tamamlanmış olsa da süreç için ne kadar donanımlı olursak olalım, çocuklara dokunmadan onlarla iler bir arada olmadan, okul koridorlarında bahçelerinde ve sınıflarında sesleri yankılanmadan yapılan eğitim, biz öğretmenler için çok zor bir süreç olarak ilerledi” (Ö35). “Resmi kurum dışında ders anlatmak, sınıf ortamından uzak bir şekilde bilgisayar ekranında öğrencilerin ilgi ve odak noktalarını bir arada tutmak biz öğretmenleri zorlu bir sürecin parçası haline getirdi” (Ö11). “ Uzaktan eğitim modelinde öğrenciler ile aynı sınıf ortam havasını solumadan işlenen ders öğrenci ve öğretmen açısından akademik anlamda verimi düşüren bir model olarak pandemi de anlamış olduk” (Ö2).*

Tablo 4’ de de görüldüğü gibi yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerin çoğu iletişim probleminin pandemi sürecinde eğitim ve öğretimi olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Bu konu ile ilgili öğretmen görüşlerine yer verilecek olduğunda; *“Pandemi sürecinde öğrenciler birebir gözetimimiz altında olmadığından dolayı direkt olarak müdahalemiz söz konusu olmadı. Telefon ile veliler üzerinden kontrol sağlanmaya çalışıldı. Öğrenciye direkt ulaşmamak en zor kısımdı. Geri dönüşler maalesef ki çok zor anlıyordu” (Ö37). “Pandemi de uzaktan eğitimde öğrenciye ulaşmayı zorlaştırdı. Derse online katılmayan öğrenciyi arıyordum. Aradığımda telefona cevap alamıyordum. Velilerimiz hemen anında dönüş yapamıyorlardı” (Ö14)* şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Tablo 5. Pandemi de Öğrencilerin Yaşadığı Problemler

TEMA	ALT BOYUTLAR	OLUMSUZ	f	OLUMLU	f
		Gerileme	26	Yeni teknoloji öğrenme	7
		Asosyal	16		
		İmkân yetersizliği	15		
		Katılım sağlamama	13	Aile işbirliği	3
		Psikolojik sorunlar	7	Uyum sağlama	1
		Öğrenme problemi	6	İyi iletişim	1
		Uyum sağlamama	6	Yeni öğrenim teknikleri	1
		Teknoloji ve internet Eksikliği	6		
		Disiplinsizlik	5		
		Verimsizlik	4		
		Dikkat eksikliği	4		
		Davranış bozukluğu	4		
		İsteksizlik	3		
		Sorumluluk almama	3		
		Konsantrasyon Bozukluğu	3		
ÖĞRENCİLERİN YAŞADIĞI PROBLEMLER	Pandemi de Öğrenci Olmak	Hareketsiz kalma	3		
		Okumada gerileme	2		
		Yazıda gerileme	2		
		İletişim aksaklığı	2		
		Sağlık problemi	2		

Evde olmaları	2
Teknoloji bağımlılığı	2
Gerçek sınıftan uzak	1
Motivasyonsuzluk	1
Sabırsızlık	1
İlgisizlik	1
Uzaktan eğitim zorluğu	1
Hiperaktiflik	1
Kişilik bozukluğu	1
Okuldan soğuma	1
Düzensizlik	1
Kaygı	1
Stres	1
Eğitim farklılıkları	1
Yalnızlık	1

Sınıf öğretmenlerinin yaşadığı problemler ile ilgili olarak görüşme yapılan öğretmenlerin öğrencileri hakkında pandemi sürecinde yaşanan olumlu ve olumsuz veriler “Öğrencilerin yaşadığı Problemler” adlı temada toplanmıştır. Bu temada genel olarak öğretmenler akademik gerileme, asosyal problemler, imkân yetersizliği, katılım sağlamama, psikolojik sorunlar, öğrenme problemi, uyum sağlamama, internet ve teknoloji eksikliği gibi problemlerden bahsetmişlerdir.

Tablo 5’te de görüldüğü gibi yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerin büyük çoğunluğu öğrencilerin akademik gerileme problemi yaşadığı konusunda hemfikir olmuştur. Bu konu ile ilgili öğretmen görüşlerine yer verilecek olduğunda; *“Olumsuz yönden bakacak olursak birçok okulda kazanılan beceriden öğrenciler muaf oldular. Örneğin 3. Sınıfta olan bir öğrencinin neredeyse koca 2 yılın 1,5 yılını öğretmenlerini ve okul arkadaşlarını görmeden mezun oldular. Öğrencilerin okul ortamından ve arkadaş ortamından uzun bir süre uzak kalması ilerleyen sınıfların alt yapısını olumsuz etkileyerek akademik gerileme problemini ortaya çıkarmıştır”*(Ö38). *“Devlet okullarında öğretmenlerin yaşları biraz daha büyük olduğu için internet kullanımında sıkıntılar yaşandığını, birçok öğrencinin ne yazık ki maddi imkânsızlıklardan dolayı derslere katılamadığını düşünüyorum hal böyle olunca öğrencilerde konu eksiklikleri çok fazla oldu”* (Ö8). *“Öğrenciler pandemi sürecinde öğretim görmesine karşın eğitim yönünden fazla bir çalışma yapılmadı öğrencilerin okul ortamındaki tecrübeleri azaldı ve okula uyum sürecinde zorluk yaşadılar”*(Ö33). *“Okulların kapanması ile birlikte öğrenciler öğrenmeleri gereken konuları öğrenememişler ve bir üst sınıfta sarmal eğitimden dolayı bir zor konuyu öğreniyorlar, kolayını öğrenmeden”* (Ö8). *“Özellikle ilkökul 1. sınıf öğrencilerinin okuma yazmayı yeni öğrenecekleri için bu dönemde Okul ve sınıf kavramlarına çok uzak kaldıkları görülüp tam eğitim almayı bir üst sınıfa eksik bilgilerle geçmişlerdir. Buda ilerleyen dönemlerde öğrencilerinin alt yapılarında büyük eksiklik oluşturacaktır”* (Ö22). *“ Şu anki sınıf seviyesine geliş süreci içerisinde kazandırılmış olan bir takım davranışlarını ya da kazanımların da unutulması, akademik anlamda gerileme gibi olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir”* (Ö35). *“Öğrenciler çok eksik 1 yıl geçirdiler öğrenme eksiklikleri ile beraber yeni senenin müfredat konularını da öğrenmek zorunda kalıyorlar. Öğrenme zincirinin 1 halkası pandemi döneminde koptu”* (Ö12) şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin hemen hemen yarısı yapılan ankette öğrencilerin bu zorlu süreçte asosyalleştikleri konusunda hemfikir olmuşlardır. Bu konuyla ilgili olarak

öğretmenlerin görüşleri şu şekilde sıralanmıştır. “Öğrencilerin sosyalleşmeleri engellendi öğrencilerin isteksizlikleri arttı ve çok çabuk sıkılan bireyler haline geldi” (Ö25). “Akran etkileşimi sınırlandığından çocuk gün boyu aile fertleri dışında farklı yüz göremediğinden hayal dünyalarını zenginleştirecek hiçbir etkileşim olmadı. Böylelikle mutsuz öğrenciler çoğalmaktadır” (Ö11). “Öğrenciler evlerde sosyal aktivitelere katılamadı atması gereken enerjilerine evde atamadılar arkadaşları ile işbirliği konusunda eksik kaldılar televizyon, tablet ve bilgisayar ile çok fazla zaman kaybettiler” (Ö36). Öğrencilerin en çok duygusal anlamda etkilendiği düşünüyorum. Yalnızlık ve asosyallik gibi durumları tetikledi” (Ö22). “İlkokul grubu öğrencileri için en olumsuz yanı çocukların sosyalleşmemiş olması çocuklar arkadaşlık ilişkilerinde çok zorlanıyorlar. Okul kuralları edinilmemiş edinen çocuklarda unutmışlardır” (Ö8). “Sosyallikten uzak dijital bir çocuk haline gelmişlerdir. Sabır, odaklanma ve empati duygularını kaybettiklerini düşünüyorum” (Ö31).

Tablo 5’de görüldüğü gibi yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerin 3 te 1 öğrencilerin imkân yetersizliği, fırsat eşitsizliği konusunda görüş bildirmişlerdir. Bu konularla ilgili olarak öğretmen görüşlerinden bazıları “Pandemi dönemi öncesi eğitimimizde hali hazırda birçok sıkıntı varken, pandemi dönemi ile birlikte bu sıkıntılar kat ve kar arttı. Birçok çocukta okuma yazma sıkıntısı baş gösterirken, birçoğunda da okul ve sınıf kültürüne uyum sorunu ortaya çıktı. Özellikle imkânı olmayan çocuklar eğitim görmekte sıkıntı çekerken, çok kalabalık öğrenci sayısına sahip sınıflarda çok büyük sıkıntılar meydana geldi. Şahsen 52 öğrencili sınıfta birçok öğrencim uzaktan eğitime imkânsızlıklar dolayısıyla katılamadığı için tüm sene boyunca eğitimden vazgeçip, hibrit modeli reddederek okula gelmesi gereken günlerde de okula gelmeyerek tüm derslerden geri kaldılar” (Ö5) “Bu dönem bir çok çocuk için büyük bir kayıp olarak kalacak çocuklar kendilerini bilmeye yeni yeni başladıkları bu yaşta dijital eğitimle tanışırken pek çoğu imkân eşitsizliğinden dolayı okul tanıyamadan mezun oldular” (Ö1). “Köy okulunda öğretmenlik yapmaktayım ve pandemi süreci köydeki öğrencilere eğitim öğretim açısından kötü etkiledi imkânlar kısıtlı ve çocuklar uzaktan eğitime etkin bir şekilde katılamadı” (Ö13). “Her öğrenciyi uzaktan eğitim sürecine dâhil etmek bu süreçte bizi zorladı bazı öğrenciler derse girecek araç gereç ve genel ağ problemi yaşandığından eğitime bütün öğrencileri dâhil etmek çok zor oldu” (Ö36). “Bu dönemde birçok öğrencimde okul kültürü açısından birçok eksiklik oluşurken ayrı hem akademik hem de sağlık yönünden olumsuzluklar çıktı. Bazı öğrencilerim çeşitli imkânsızlıklar nedeniyle eğitim yönünden çok geri kaldılar” (Ö5). “Pandemi döneminde yapılan derslerin çoğunluğunun online olması ve bu süreçte herkesin aynı fırsat eşitliğine sahip olmamasından kaynaklı olarak derslere eşit katılın olması süreci zorladı” (Ö1).

Öğretmenler ile yaptığımız görüşmeler sonucunda öğrencilerin pandemi sürecini fırsat bilerek derslere katılım sağlamadıkları öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Tablo 2’ye bakıldığında katılım sağlamama alt temasının öğretmenler 3te 1 tarafından görüş olarak bildirilmiştir. Bu konu ile ilgili öğretmen görüşlerine yer verilecek olduğunda; “Pandemi döneminde eğitim öğretim sürecimiz uzaktan devam etmiştir. Fakat uzaktan eğitime öğrenci ve velilerin uyum sağlaması çokta kolay olmamıştır. Özel bir kurumda çalışıyorum çalıştığım kurum kendi elektronik sistemini kurmak ve EBA TV kullanmak istemedi. Sonrasında çok uzun bir süre sistem aksaklıkları yaşandı ve dersler aksadı. EBA ise yoğunluktan dolayı kullanılamadı. Sisteme giriş yapılamadı. Öğrenciler zaten ev ortamının vermiş olduğu bir psikoloji ile sisteme giremeyince sonrasında da hiç uğraşmadılar. Maalesef az sayıda öğrenci ile kazanımlar tamamlandı”(Ö37). “Ödev takibinin zor olduğu gibi derse daimi katılımın güçleşmesi olumsuzlardan biriydi”(Ö22). “Çocuklar da Okul alışkanlığı oluşmadığı gibi çocuklarda ayrıca katılımda problemler yaşandı” (Ö40) şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Tablo 5’de görüldüğü gibi öğretmenler ile yapılan görüşmeler sonucunda öğrencilerin uyum sağlama konusunda da büyük bir problem yaşandığı öğretmenlerin yaptığı yorumlar sonucunda anlaşılmıştır. Görüşme yapılan öğretmenlerimizden bazılarının yorumları şu şekilde; “*Pandemi dönemi eğitim öğretim sürecini birçok açıdan olumsuz yönden etkilemiştir. Gerek öğretmenler, gerek öğrenciler gerek veliler olsun bu süreç içerisinde de psikolojik açıdan fazlasıyla yaralandı. Düzenin alışıla gelmiş durumdan bambaşka bir boyuta geçmesi herkesin sürece alışana kadarki evresinde birçok olumsuzluklara yol açtı*” (Ö35). “*Öğrenciler veliler ve öğretmenler kendilerini daha önce alışık olmadığı bir durumun içinde bulduklarından bocaladılar ve etkili eğitim gerçekleştirilemedi*” (Ö39). “*Öğrenciler pandemi sürecinden öğretim görmesine karşın eğitim yönünden fazla bir çalışma yapılmadı öğrencilerin okul ortamındaki tecrübeleri azaldı ve okula uyum konsun da zorluklar yaşandı*” (Ö33).

Pandemi sürecinde her ne kadar olumsuz süreçlerin yaşandığı anlaşılmış olsa da öğrenciler tarafından az da olsa olumlu yönleri olmuştur. Öğretmenler ile yapılan görüşme sonucunda büyük çoğunluğu yeni teknoloji öğrenme alt temasında şu şekilde yorumlar yapmıştır. Bu yorumlara örnek verecek olursak şu şekilde; “*Öğrenciler bilişim ve teknolojiye çok hâkim oldular artık hepsi güzel bir şekilde bilgisayar kullanabiliyor. İstedikleri her şeyi internetten araştırabiliyorlar internetin doğru bir şekilde kullanmayı öğrendiler*” (Ö23). “*Çocuklar günümüz şartlarına daha iyi ayak uydurmayı öğrendiler dijital ortamda daha çok kendilerini geliştirme fırsatı yakaladılar*” (Ö3). “*Olumlu yanların dışında artı olarak öğrencilerin bilgisayar kullanmayı öğrendiler teknolojiye daha fazla hâkimler*” (Ö12). “*Öğrenci ve veliler uzaktan eğitim yoluyla verilen derslerde bilgisayar teknolojileri ile karşı karşıya kalarak, birçok bilgi ve birikime sahip hale geldiler*” (Ö5). “*Bilgisayarların hayatımızda ne kadar önemli olduğu yeri geldiğinde okula gidemeseler de sanal ortamın güçlü bir alternatif olduğunu gözler önüne sermiş oldu*” (Ö6). “*Uzaktan eğitim sistemini öğrenmiş olduk dijital ortamda kitap okuma soru çözme ve çeşitli etkinlikler yapma alışkanlığı edinildi. Öğrenci ve veliler bilgisayar konusunda tecrübe kazandılar*” (Ö37). Öğretmenler ile yapılan görüşmede aile iş birliği alt temasında olumlu yönde yorumlar beyan etmişlerdir. Bu görüşleri örneklendirirsek şu şekilde; “*Olumlu yanı evde ailesi ile vakit geçirmesi olmuştur. Veliler çocukları ile zorunluda olsa uzaktan eğitimde iş birliği kurmak durumunda kalmıştır.*” (Ö31). “*İlkokul öğrencilerinin yaşlarının küçük olması sebebi ile ailelerine duydukları ilgi bu süreçte daha fazla olmuştur. Uzaktan eğitim sistemin de ailelerinin yardımı ile süreci sürmüşlerdir*” (Ö28).

Tablo 6. Neler Yapılabilir

TEMA	ALT BOYUTLAR	f
	Bire bir takip	16
	Tekrar ve Telafi	12
	Veli desteği	12
	Etüt	12
	Ödev	11
	Kurs	5
	Yüz yüze eğitim	4
	Video ve Slayt	4
	Ek kaynak	4
	İYEP	3
	Öğrenciye bilgisayar ve internet verme	3

NELER YAPILABİLİR	Öğrenme	Sürekli iletişim	3	
	Kayıplarını	Ek ders	3	
	Önleme	Zoom	2	
		Çeşitli etkinlik ve oyun	2	
		Hazırbulunuşluk sınavları	2	
		Ek materyal	2	
		Seviyeye göre şubeler	1	
		Müfredat güncellemesi	1	
		Öğretmen atamaları	1	
		Sınıf sayısı arttırma	1	
		Özel ders takviyesi	1	
		Ön hazırlık	1	
		V fabrika ve Lumi programı ile telafi	1	
			İletişim	9
		Toplantı	7	
		Yol gösterici	4	
		Motivasyon	3	
		Planlık	3	
		Seminer	2	
Okul Yönetici		İş birliği	2	
Tarafından		Çözüm odaklı	2	
İletişim ve		İlgi	1	
Motivasyon		Başarı belgesi	1	
		Eğitim	1	
		Teknoloji	1	
		Kurs	1	
		Empati	1	
		Önlemler	1	
		İletişimsizlik	1	

Sınıf öğretmenlerinin yaşadığı problemler ile ilgili olarak görüşme yapılan öğretmenler öğrenme kayıplarını önleme alt temasında örnekler vermiştir. Tablo 6’ da görüldüğü gibi görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğu bire bir takip, tekrar ve telafi, veli desteği, etüt ve ödevler desteği ile öğrenme kayıplarının önüne geçilebileceğinin düşünmektedirler. Bu konu ile ilgili öğretmen görüşlerine yer verilecek olduğunda; “*Bireyselleştirilmiş eğitim programları biz öğretmenler olarak öğrencilerimizin eksiklerini gidermeye çalışabiliriz*” (Ö28). “*Pandemi dönemi boyunca bireysel eksikleri olan öğrencilerle bire bir online dersler, tek kişilik etütler, bireysel ödevler, online interaktif oyunlar, online denemeler aracılığı ile eksikleri giderilmeye çalışılmıştır*” (Ö35). “*Bireysel ve çevrim içi dersler yaptım ve ona uygun bireysel ödevler verdim*” (Ö22). “*Her öğrenci için özel ders bazında önlemlerle bire bir ders yaparak bol bol kitap okuyarak eksiklerin önüne geçmeye çalıştık. Tek öğrenciyle whatsapp dersleri yapmaya gayret ettik*” (Ö36). “*Eğitim öğretim süreci aktif olarak yüz yüze başladığında pandemi sürecinde verilen kazanımların tekrarlanması gerektiği veya yeni kazanımların aralarına serpiştirilerek yeni bir müfredat oluşturulması gerektiğine inanıyorum*” (Ö37). “*Onlar için çeşitli araştırmalar yaparak nasıl daha yararlı olabileceğime dair bilgiler toplamaya çalıştım. Bu süreçte öğrenme eksiklerini de göze alarak kimi zaman bireysel kimi zaman toplu olarak bir çalışma ortamı hazırladım. Tekrar sayımızı arttırarak ve kaynak sayısını çoğaltarak onlar için daha eğlenceli bir süreç oluşturmaya çalıştım*” (Ö1). “*Daha etkin ve verimli telafi eğitim programları yaparak. Üçüncü sınıflar*

için yapılan İYEP programına tüm kademeleri dâhil ederek yapılabilir. Sınıf içerisinde derse katılan ve katılmayan öğrenciler arasındaki öğrenme eksikleri bir nebze böyle telafi edebiliriz”(Ö36). “Sınıftaki özel gereksinimli öğrenci için ayrı saatlerde extra dersler açtım ve eksikliği o şekilde gidermeye çalıştım. Anlaşılmadığını düşündüğüm konuları tekrar tekrar anlattım. Aileler ile iletişime geçtim. Veli öğretmen iş birliği ile birçoğunun üstesinden geldik” (Ö8). “Eğitime ayrılan bütçe artırılarak yeni derslikler kurup, öğretmen atamaları çoğaltılıp sınıf mevcutları düşürülerek öğrenme eksiklerinin giderilmesi için çalışmalar yapılabilir ayrıca geri kalmış öğrenciler için hafta sonu ve yazın kurslar açılabilir. Ve böylece öğrenme eksiklerinin giderilmesi sağlanabilir. Bu kurslar daha çok akademik eğitimi sağlayacak eğitimler olmalıdır” (5). “Öğrencilerin öğrenme eksiklerini sadece biz öğretmen olarak tek başımıza gideremeyiz. Burada bizlere velilerimizin desteği çok önemlidir” (Ö31). “Öncelikle öğrenme eksiklerini tespit edip daha sonrasında ödevler ya da yetiştirici kurslar yardımı ile giderilebilir. Ama en önemlisi veli desteğidir”(Ö13). “Eskisi gibi bilgi sadece okulda değil bilgi her yerde, elimizin altında. İsteyen ve bilinçli olan herkes kendi öğrenme eksikliğini ya da veli olarak çocuğunun eksikliğini tanıyıp bunu giderebilir” (Ö25). “Öğrencileri bireysel ihtiyacı doğrultusunda veli iş birliği ile olumlu sonuçlar aldık” (Ö11). “Öğretmenler öğrencilerin bireysel eksiklerini etütlerle giderebilir” (Ö14). “Öğrencilerin açıklarını kapatmak için extra etütler ve ek dersler yaptım. Aynı zamanda ek çalışma kâğıtları hazırlayarak öğrencilerime dağıttım” (Ö3). “Zoom üzerinde bireysel etütler yaptım” (Ö31). “Elimden geldiğince onlara yardımcı kaynak konusunda ulaşmaya çalıştım. Derslerine çalışmaları konusunda teşvik ettim. Konuların üzerinde biraz daha durarak, çocuklara o dönem eksikleri gidermek için onlara yapılan paylaşımları artması konusunun önemini arz ederek eksikleri giderebiliriz” (Ö6). “Öğrencilerimin eksiklerini gidermek amacıyla bireysel etüt ve ödevlendirmeler yaptım” (Ö21). “Bireysel öğrenme eksiklerini saptadığımız öğrencilerimiz ile ek ders gerçekleştirdik. Kullanılan program üzerinden ders saati belirlendi ve öğrenciye tekrar dersler sağlandı. Sonrasında konu tekrarı amaçlı anlatımlar gönderildi. Ödevlendirmeler yapıldı” (Ö37).

Görüşme yapılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu okul yönetiminin kendileri için motivasyon konusunda bir şey yapmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler kendi çaba ve çalışmaları ile kendi kendilerini motive etmeye çalıştıklarını söylemişlerdir. Az da olsa görüşmeye katılan öğretmenler yöneticilerin iletişim ve motivasyon konusunda neler yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu konu ile ilgili öğretmen görüşlerine yer verilecek olduğunda; “Derslerimizi okula gelip okulda yaptık. Bu sebepten dolayı sürekli okul yöneticileri ile iletişim halindeyim. Okul müdürü bizimle toplantılar yaparak problemleri gidermeye çalıştı”(Ö14). “ Öğrencilerle ders yapmak için kullandığımız zoom ağını öğretmenler toplantıları içinde kullandık. Haftada bir gün okulda rapor sunma ve öğrenciler hakkında toplantılar gerçekleştiriyorduk” (Ö36). “Okul yönetimi bizimle zoom aracılığı ile görüşmeler yapıyordu. Bizimle sürekli iletişim halindeydiler. Denetleyici bir iletişim ağıımız vardı” (Ö22). “Oluşabilecek herhangi bir problemi bizden önce düşünerek çözüm odaklı oldular. Bu sürecin nasıl daha katlanabilir ve nasıl daha kolay olabileceği yönünden yaptıkları çalışmalarla destek sağladılar”(Ö1). “Whatsapp üzerinden online ders saatleri ve süreli hakkında yöneticiler bize sürekli bilgilendirme yaptı. Böylelikle sürekli iletişim halindeydik” (Ö39). “Okul yöneticilerimle özel görüşmeler yaptım. Ayrıca okulda bir whatsapp grubu oluşturuldu. Kullanılacak olan programlar online olarak bizlere anlatıldı. Böylece oluşabilecek aksaklıkların önüne geçildi. Yaşadığımız sorunlarda sürekli iletişim halinde olmamız bu süreci daha iyi atlatmamızı sağladı” (Ö8). “Pandemi süreci boyunca okul yöneticileri öğretmenler ile online toplantılar, telefon görüşmeleri, bilgi paylaşım sistemleri aracılığı ile iletişimlerin devamlılığını sağladılar. Bizimle motive edici konuşmalar, bilgilendirici seminerler yapıldı. Dönemin verimli geçmesinde yöneticilerin rolü büyüktür” (35).”Okul müdürü sürekli online toplantı

gerçekleştiriyordu. Bu toplantılarda bizi dinleyip problemlerimize çözüm yolu arıyordu” (Ö21). “Ortaklaşa alınan hedefleri gerçekleştirmek adına sağlam bir bağ ile yol çizilip ilerleme kaydedilmeye çalışıldı” (Ö6). “Yöneticilerimiz bu süreçte yükümüzün çok fazla olduğunu bildiğini için evrak yükümüzü azaltacak çalışmalar yaparak biz sınıf öğretmenlerini olumlu yönde motive etmiş bulunmaktadırlar. Ayrıca pandemi kurallarına uygun olarak açık havada yapılan toplantılarımızda yemekler ve eğlenceler yoluyla bizleri bu süreçte motive ederek eğitim, öğretim sürecinde bizlere olumlu katkılar sağladılar” (Ö5). Haftada bir olmak üzere toplantılar gerçekleştirdiler. Diğer vakitte arayarak veya whatsapp üzerinden görüşmeler yapıldı (Ö25).

Sonuç ve Tartışma

Pandemi döneminde öğretmenler, öğrenciler ve velilerin yaşadığı birçok problem vardır. Bu çalışma kapsamında öğretmenler ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilere göre 4 adet tema ve 8 adet alt tema bulunmuştur. Bunlar, öğretmen, öğrenci ve velilerin yaşadığı problemler karşısında alınan önlemler, pandemi döneminde eğitim alanında uygulanan yöntemler, pandemi süreci boyunca MEB tarafından yürütülen kriz masası yönetiminin aldığı bir dizi önlemler, eğitim ve öğretimin yaşadığı olumlu olumsuz aksaklıklar biçiminde sıralanmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin pandemi döneminde yaşadıkları problemleri ortaya çıkarabilmek amacıyla yapılan bu çalışmada pandemi dönemi “Eğitim öğretim sürecinde yaşanan problemler” temasında ortaya çıkarılmıştır. Bu problemler “Akademik gerileme, erişim ve bağlantı problemi, psikolojik sorunlar” olarak sıralanmaktadır. Shigemura & arkadaşlarının (2020) yaptığı çalışmada pandemi döneminde yaşanan kaygı ve korku kişilerin stres seviyelerini artırarak farklı psikolojik problemlere yol açtığı ifade edilmektedir. Wössmann (2020) tarafından yapılan çalışmada pandemi sürecinde okulların kapalı olmasından dolayı sarmal eğitime bağlı olarak öğrencilerin konuları eksik öğrenmesi diğer yeni öğreneceği konu içinde büyük bir problem oluşturacağı sonucuna ulaşılmıştır. Wössmann’ nın (2020) yaptığı çalışmada öğrencilerin arkadaş ve okul ortamından uzaklaşması sadece akademik anlamda geri kalmasına sebep olmayıp kişinin psikolojik, arkadaş iletişim eksikliği ve sosyalleşmesini de önemli ölçüde etkilediğini belirtmiştir. Aynı zamanda erişim ve bağlantı problemi katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Bir öğretmen ile yapılan görüşmede “*Öğrencilerin internet bağlantılardaki sorun hiç bitmiyordu. Her gün mutlaka derse bağlantı probleminden ötürü katılmayanlar oluyordu. Sadece öğrencilerin değil bu problem biz öğretmenler içinde geçerlidir. Bizlerde bağlantı problemi yaşıyorduk*” (Ö39) şeklinde görüşü ile bu durumu değerlendirmiştir. Öğretmenler ile yapılan görüşmeler sonucunda araştırmanın ilk teması olan eğitim öğretim sürecinde yaşanan problemlerin alt teması pandemi döneminde erişim kanalları tablosuna bakıldığında öğretmenlerin çoğunluğu uzaktan eğitim erişimini whatsapp, telefon, zoom iletişim araçlarının kullanıldığı anlaşılmaktadır. TEDMEM (2020) hazırladığı raporda geçen dönemde öğrencilerin uzaktan eğitim modeli EBA %60 oranında katılım sağlanmadığını belirtmiştir. Bu durum ele alındığında sadece teknolojik imkânsızlıklardan dolayı girilmemiş olmasını söylememiz mümkün değildir. Öğrencilerin bir çoğu da motivasyon eksikliği pandemi sürecinin getirdiği stres, sıkıntı, kaygı gibi problemlerden EBA’yı kullanamamıştır. Bakıoğlu & Çevik (2020) yaptıkları çalışmada başta teknolojik alt yapının eksikliği, bilgisayar ve öz yeterlilikleri, uzaktan eğitime yönelik tutumları, pandemi, stres, sıkıntı, kaygı, gibi bir çok motivasyon eksikliğinden bahsetmişlerdir. TEDMEM (2020) hazırladığı raporda öğrenci ve öğretmenin iletişim kuramadığı, öğrenci dönütlerini takip

edemeyen öğretmenler kendi çalışma sistemin oluşturamayan öğrenciler üzerinde yeterince verimli olamadığını ortaya koymaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin pandemi döneminde yaşadıkları problemleri ortaya çıkarabilmek amacıyla yapılan bu çalışmada pandemi dönemi eğitim sürecinde yaşanan problemler genel olarak “öğretmenlerin yaşadığı problemler temasında” ortaya çıkarılmıştır. Bu problemler genel olarak şunlardır; Sanal dersin zorluğu, iletişim aksaklığı, hazırlıksız yakalanma, takip zorluğu, öğrenci motivasyonu. Çakın & Akyavuz (2020) çalışmalarında öğretmenlerin iletişim ile öğrencilerin öğrenmeleriyle ilgili problemler yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Erkoca (2021) tarafından yapılan çalışmada ise, online eğitim sürecinde öğrencilerin derse olan motivasyon eksikliğini bir problem olarak tespit etmişlerdir. Kürtüncü & Kurt (2020) da birebir uygulanmayan ders faaliyetlerinden öğrencilerin memnun olmadıklarını tespit etmişlerdir. Bu problemler arasında, iletişim sorunu, teknik yetersizlikler, bilgi aktarımında eksiklikler, plansızlıklar ve öğretmenlerin ilgisizlikleri yer almaktadır. Problemlerin en büyüğünün iletişim problemi olduğunu Külekçi & Çakın (2020) çalışmalarında tespit etmişlerdir. Bakioğlu & Çevik (2020) araştırmalarında teknolojik alt yapının eksikliği, bilgisayar ve öz yeterlilikleri, uzaktan eğitime yönelik tutumları, pandemi, stres, sıkıntı, kaygı, gibi bir çok motivasyon eksikliği de dahil olmak üzere öğretmenlerin uzaktan eğitimde yaşadığı sıkıntıların büyüklüğünü dile getirmişlerdir. UNESCO (2020) hazırladığı raporda başta öğretmenler olmak üzere öğrenci ve veli hem alt yapı yönünden hem de uzaktan eğitim sürecinde birçok devlette olduğu gibi ülkemizde hazırlıksız yakalandığını ortaya koymuştur. Pandemi sürecinde online yapılan eğitim sürecinde, öğretmenler ve öğrenciler arasında iletişim sorunu yaşandığı yapılan araştırmalar sonucunda tespit edilmektedir (Arslan & Şumuer, 2020; Duban & Şen, 2020). Yapılan görüşmeler sonucunda uzaktan eğitim sürecinde ödev ve takibi konusunda problemler yaşandığı öğretmenler tarafından ortaya konulmuştur. Öğrencileri işlenen konuya hazırlamak, konuyu anlamaları ve pekiştirmeleri amacıyla ödevler vermek, eğitimde öğrenci sorumluluğunu artırmaya yönelik önemli adımlar olduğunu Güneş (2014) araştırmasında ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerimizin üzerinde durduğu en önemli konu başlıklarından birisi öğrencilerin uzaktan eğitim modeline pandemi süreci nedeni ile aniden geçilerek hazırlıksız yakalanması bu süreci çok olumsuz yönde etkilemesi olmuştur. Bu süreç devam ederken öğrencilerin alışık olmadığı sınıf ortamından ve arkadaş iletişiminden uzak bilgisayar ekranından ders yapılmaya çalışılması öğretmenleri sınıf hâkimiyeti ve kontrol noktasında öğrencileri ise akademik, sosyal ve psikolojik anlamda olumsuz etkilemiştir. MEB tarafından her ne kadar yaşanan olumsuzluklar göz önüne alınarak bir dizi önlemler alınmaya çalışılsa da bazı aksaklıklar başta öğrencileri, öğretmenleri ve velileri etkilemiştir. Maalesef her öğrenci aynı imkânlarla sahip değildir. Materyal, iletişim, ders olanağı sağlayacak dijital donanımlara sahip olmayan öğrenciler derse katılmadıkları için öğretmenin hazırlamış olduğu ders planının gerisinde kalmışlardır. Bu zorlu süreç eğitim ve öğretimi tüm dünyayı olumsuz etkilediği gibi ülkemizde de kapanması zor yaralar açmıştır. Öğrenci ve öğretmenlerin çoğunluğu internet alt yapısından kaynaklanan bağlantı kopmaları sonucu derse olan motivasyon, disiplin ve öğrenci takip konusunda zorlanmışlardır. Öğretmenlerin öğrencilerden uzak olduğu süreçte velilere çok büyük görevler düşmüştür. Öğretmenin yerini belli bir süre veliler doldurmak zorunda kalmıştır. Veliler tarafından takip edilen ve destek olunan öğrenciler bu süreçte yaşanan açıkları daha kolay sürede kapatmış ve süreci kontrollü bir şekilde öğretmen planına uygun atlatmaya çalışmıştır. Bu süreçte maalesef her öğrencinin velisi aynı başarıyı yakalayamamıştır. Bundan kaynaklı öğrenciler arasında ciddi uçurumlar oluşmuştur. Yapılan görüşmeler neticesinde öğretmenlerin çoğu öğrencilerin olumsuz yönde etkilendiğini akademik anlamda gerilediğini, asosyallik, imkân yetersizliği öğrenme problemi,

internet ve teknoloji eksikliği, disiplinsizlik, takip zorluğu katılım sağlamama gibi problemler üzerinde çok durmuşlardır. Yapılan araştırma sonucunda sadece olumsuz yönler ele alınmayıp olumlu yönlerden de bahsedilmiştir. Öğretmenler teknoloji, bilgisayar, online programlar, online ders kaynak ve materyal gibi konularda kendilerine yeni beceri ve yetenek kattığını belirtmişlerdir. Öğrenciler ise internet, bilgisayar, tablet, telefon gibi teknolojik aletleri doğru kullanmayı öğrenmişlerdir. Öğretmenlerimiz bu süreçte öğrencilerin yaşamış oldukları akademik kayıpları en aza indirmek için bire bir takip, telafi, kaynak desteği, veli desteği ve etüt gibi programları öğrencilerin uygulaması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Öneriler

Bulgulara dayalı olarak bazı öneriler aşağıda sıralanmıştır;

- Öğretmenlerin her zaman yeniliğe açık olması ve daima günümüz şartlarına uyumlu olması unutulmamalıdır.
- Öğretmenlerin dijital ortamda gelişmiş olmaları ve çağın gerektirdiği şartlara uyum sağlayabilmeleri gerekmektedir.
- Okul yöneticileri de kendilerini çağa uygun hale getirmeleri ve öğretmenlere rehber olma anlamında zamanın gerektirdiği donanımlara sahip olmalıdır.
- Uzaktan eğitim modelinde tüm öğrenciler aynı şartlarda eğitim almadığından fırsat eşitliği ilkesinden bahsedebilmek için tüm öğrencilere eşit şartlarda uzaktan eğitim desteği sağlanmalıdır.
- MEB tarafından öğrencilere verilecek online derslerin hazırlanması için ders içeriği gelişimine katkı sunacak ekipler geliştirmelidir.
- Öğrenci ve öğretmenlerin bu zorlu süreçte motivasyonunu artıracak sosyal aktiviteler hazırlanmalıdır

Kaynakça

- Aras, N. (2013). Okul müdürlerinin sahip olduğu okul liderliği standartlarına ilişkin öğretmen algıları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Eskişehir.
- Arslan, Y. & Şumuer, E. (2020). Covid-19 döneminde sanal sınıflarda öğretmenlerin karşılaştıkları sınıf yönetimi sorunları. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 201-230.
- Bakioğlu, B. & Çevik, M. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Turkish Studies*, 15(4), 109-129. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.43502>.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.

- Duban, N. & Şen, F. G. (2020). Sınıf öğretmeni adaylarının Covid-19 pandemi sürecine ilişkin görüşleri. *Turkish Studies*, 15(4), 357-376. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.43653>.
- Erkoca, M. C. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde öğrenci ilgisi-bir çalışma. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 148-163.
- Ersoy, F. (2019). Fenomenoloji. İçinde A. Saban ve A. Ersoy (Edt.), *Eğitimde nitel araştırma*, 51-105. Anı Yayıncılık.
- Güneş, F. (2014). Eğitimde ödev tartışmaları. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 3(2), 1-25.
- İnal, S. (2016). Middle east respiratory syndrome-coronavirus (mers-cov) enfeksiyonu: Ortadoğu solunum yetmezliği sendromu-koronavirüs enfeksiyonu. *Okmeydanı Tıp Dergisi*, 32 (Ek sayı), 37-45.
- Johns Hopkins University (2020). Mapping covid-19. <https://systems.jhu.edu/research/public-health/ncov/> İndirilme Tarihi: 25.11.2020.
- Kırık, A. M. & Özkoçak, V. (2020). Yeni Dünya düzeni bağlamında sosyal medya ve yeni koronavirüs (covid-19) pandemisi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 45 (7), 133-154.
- Külekçi Akyavuz, E. & Çakın, M. (2020). Covid-19 salgınının eğitime etkisi konusunda okul yöneticilerinin görüşleri. *Turkish Studies*, 15(4), 723-737.
- Kürtüncü, M. & Kurt, A. (2020). Covid-19 pandemisi döneminde hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim konusunda yaşadıkları sorunlar. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 7(5), 66-77.
- National Geograpic-History (2020). Pandemics that change history. <https://www.history.com/topics/middle-ages/pandemics-timeline> İndirilme Tarihi: 28.11.2020.
- Sarı, H. İ. (2020). Evde kal döneminde uzaktan eğitim: Ölçme ve değerlendirmeyi neden karantinaya almamalıyız? *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 3(1), 121-128.
- Shigemura, J., Ursano, R.J., Morganstein, J.C., Kurosawa, M. & Benedek, D.M (2020). Public responses to the novel 2019 coronavirus. (2019 -Ncov) in Japan: Mental Health Consequences and Target Populations. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 74, 277-283, 2020.
- TEDMEM (2020). COVID-19 sürecinde eğitim: Uzaktan öğrenme, sorunlar ve çözüm önerileri (TEDMEM Analiz Dizisi7). Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Til, A. (2020). Yeni koronavirüs hastalığı hakkında bilinmesi gerekenler. *Göller Bölgesi Aylık Ekonomi ve Kültür Dergisi*, 8 (85), 53-57.

- UNESCO (2020). COVID-19 Education response webinar: distance learning strategies: What do we know about effectiveness? Synthesis report. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373350> İndirilme Tarihi: 25.07.2021.
- UNESCO (2020). Covid-19 Socio-economic impact on cultural and creative sectors in south-east europe. <https://en.unesco.org/news/covid-19-socio-economic-impact-cultural-and-creative-sectors-south-east-europe> İndirilme Tarihi: 29.11.2020.
- UNİCEF (2020). Keeping the world's children learning through COVID-19. <https://www.unicef.org/coronavirus/keeping-worlds-children-learning-through-covid-19> İndirilme Tarihi: 27.11.2020.
- Wössmann, L. (2020). Folgekosten ausbleibenden Lernens: Was wir über die Corona-bedingten Schulschließungen aus der Forschung lernen können. *Ifo Schnelldienst*. 38-44.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (5.Baskı)*, Seçkin Yayınevi.
- Yıldız, A. & Vural, R.A. (2020). Covid-19 pandemisi ve derinleşen eğitim eşitsizlikleri. Covid-19 Pandemisi Altıncı Ay Değerlendirme Raporu, *Türk Tabipleri Birliği*, 556-565.
- Yurtbakan, E. & Akyıldız, S. (2020). Sınıf öğretmenleri, ilkokul öğrencileri ve ebeveynlerin covid-19 izolasyon döneminde uygulanan uzaktan eğitim faaliyetleri hakkındaki görüşleri. *Turkish Studies*, 15(6), 949-977. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.43780>.